

**DUES COVES
D'ENTERRAMENT A LA
CAPÇALERA DEL RIU
VINALOPÓ: LA COVA
DEL SALT DE L'HEDRA
I LA COVA DE LA FONT
DEL CAVALLER**

JOSEP PASCUAL BENEYTO*

L'article vol donar a conèixer dues cavitats, utilitzades com a lloc d'enterrament i localitzades en la capçalera del riu Vinalopó, al terme municipal de Banyeres de Mariola (fig. 1). Es tracta de dues coves que no han estat excavades i que foren estudiades en la nostra tesi de llicenciatura. La primera, la vam trobar en 1989 i solament hi vam poder localitzar en la superfície escassos materials; la segona es va trobar quan s'estaven realitzant treballs de fonamentació d'un xalet.

Miquel Belda, veí de Banyeres i afeccionat a l'arqueologia, va ser avisat de la localització de la cova i així la va poder fotografiar i retirar els materials que hi havia a la cavitat abans de la seua destrucció. Aquesta, pel que sabem, no presentava cap resta de sediment i es tractava d'un enterrament col·lectiu. Les dues coves quasi no han proporcionat, per diferents raons, cap material; és per això que la seua adscripció cronològica resulta certament problemàtica. Nosaltres el que pretenem és relacionar aquestes dues coves amb dos poblat de l'edat del bronze, ubicats tots als mateixos turons, i situats els uns de les altres a pocs metres de separació. Per tot açò, pensem que es tracta de dues cavitats utilitzades per a soterrar-hi en l'edat del bronze.

Se presentan dos pequeñas cavidades que han proporcionado restos humanos y escasos materiales arqueológicos. Ambas se encuentran en el término municipal de Banyeres de Mariola y por su proximidad a otros tantos poblados de la Edad del Bronce, cabe pensar que este sea el horizonte cronológico de sus inhumaciones.

Es presenten dues cavitats d'enterrament al terme de Banyeres de Mariola, en la capçalera del riu Vinalopó. Ambdues han proporcionat restes humanes i escassos materials arqueològics. Per la seua proximitat a altres tants poblats de l'edat del bronze, cal pensar que aquest siga l'horitzó cronològic d'aquestes inhumacions.

Two burial caves at the source of the Vinalopo river. The caves of la Cova del Salt de l'Hedra and la Cova de la Font del Cavaller.

We present two small burying cavities which have yielded some human remains and scarce archaeological material. Both of them are located within the municipal boundary of the town of Banyeres de Mariola and due to their proximity to two other Bronze Age settlements, we must therefore think that this is the chronological horizon of their inhumations.

La cova del Salt de l'Hedra

És una cavitat d'uns deu metres de profunditat, amb una boca d'aproximadament tres metres, que presenta coberta sedimentària en gran part de la seua superfície (lâm. 1). Aquesta ha patit algunes remocions de clandestins i excursionistes, sobretot en la part central esquerra, on nosaltres vam trobar els pocs materials que tenim. La cavitat té, al fons, una mena de petita recambra amb poca sedimentació (fig. 2).

Recuperàrem tots els materials a la superfície del fons de la cavitat. Aquests van ser escassos i es tracta de restes humanes en la majoria dels casos: un premolar, un peroné —que presenta senyals de foc—, dos fragments de diàfisi i una falange. Juntament amb aquestes restes vam trobar set fragments atípics ceràmics, tres dels quals presenten cocció reductora, abundant desgredant i superfícies no acurades; dos tenen cocció oxidant, abundant desgredant i superfícies no acurades; un fragment té cocció oxidant en la part exterior del vas i reductora a l'interior, però manté les altres característiques, i l'últim fragment mostra cocció oxidant i superfície espatulada.

Aquesta cova es troba a l'est, a uns quinze metres per sota del poblat de l'edat del bronze de la Fontanella (Pascual, 1993; Ribera i Pascual, 1995 i 1996) (lâm. 2). Aquest

* Museu Arqueològic d'Ontinyent i la Vall d'Albaida.

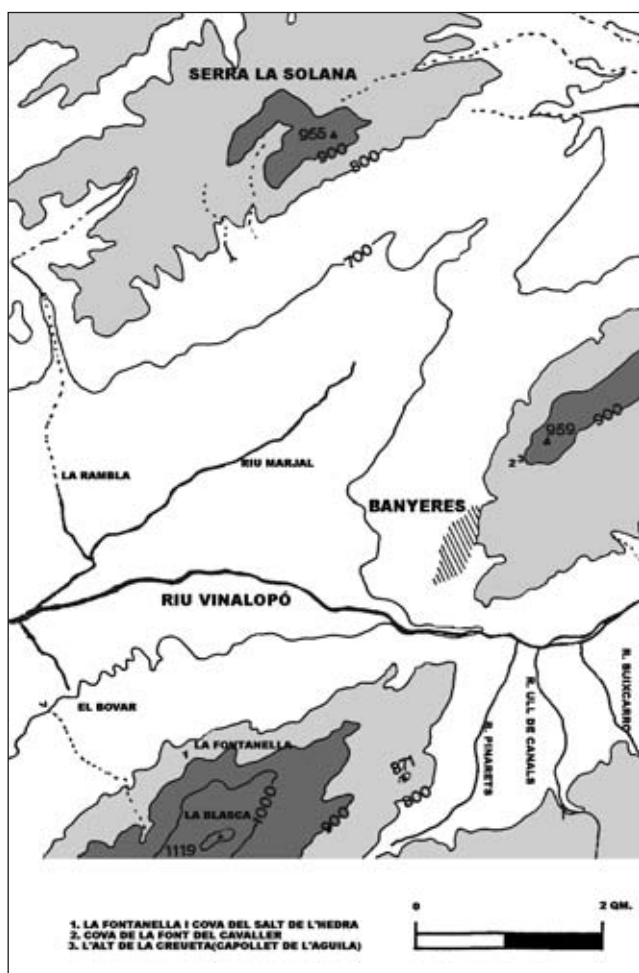

Figura 1: Plànol de situació dels jaciments.

Làmina 1: La cova del Salt de l'Hedra.

Làmina 2: Situació del poblat de la Fontanella i de la cova del Salt de l'Hedra.

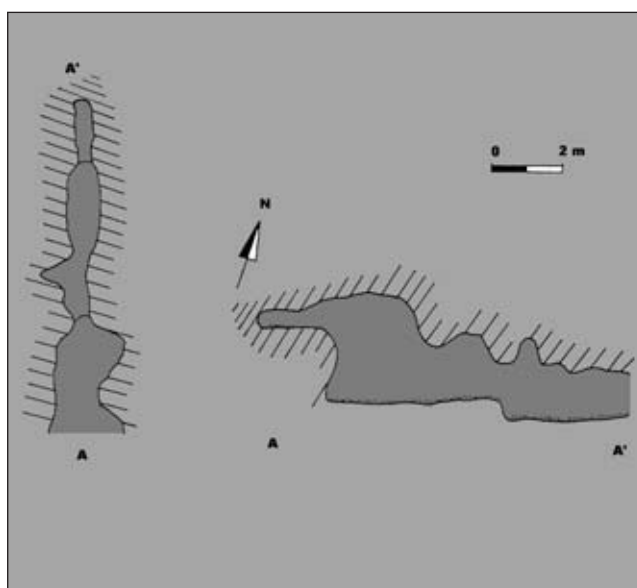

Figura 2: La cova del Salt de l'Hedra. Planta i secció.

se situa en un turó de forma cònica que avança cap a la vall des dels alts cims de la Fontanella –tots els quals tenen una alçària superior als 1000 metres–, amb cingles molt destacats al vessant nord i est i molt accessible pel vessant sud. En aquest jaciment localitzàrem pocs materials i ens hem inclinat a considerar-lo un jaciment del bronze antic.

La cova de la Font del Cavaller

Era més aviat una escletxa que donava pas a una petita cova sense sedimentació, de la qual no podem saber les dimensions, ja que va ser destruïda. Les restes humanes estaven depositades sobre el mateix sòl de la cavitat, rodejades de pedres. Les restes humanes es troben depositades en les escletxes, els badalls i les depressions que té la cova als laterals, tot formant algun tipus d'agrupament (làm. 3,

Làmina 3.

Làmina 4.

Làmina 5.

Làmina 6: Situació del poblat de l'Alt de la Creueta i de la cova de la Font del Cavaller.

4 i 5). Les trobem formant tres associacions: un individu tot sol, que presenta bona part del seu esquelet; cinc cranis amb ossos llargs (fèmurs, tíbies, peronés, etc.), que formen un grup i una mena de cercle amb els cranis; i, finalment, un crani solitari. Les peces dentàries foren estudiades per B. Cloquell (1995).

Aquesta cova es troba situada a uns 250 metres del jaciment de l'Alt de la Creueta (Capollet de l'Àguila) (Pascual, 1993; Ribera i Pascual, 1995 i 1996), jaciment de l'edat del bronze que es troba al cim i al vessant sud de l'Alt, en la cara oposada a la de la cova (lâm. 6). Els materials d'aquest jaciment són escassos, monòtons i característics de l'edat del bronze al País Valencià, i no tenen cap tret significatiu.

BIBLIOGRAFIA

- CLOQUELL, B. (1995). Alteraciones artificiales en dientes eneolíticos de los valles del río Vinalopó, Alicante. *Actas del XXII Congreso Nacional de Arqueología*. vol. I: 91-95. Elx.
- PASCUAL, J. (1993). Les capçaleres dels rius Clariano i Vinalopó del neolític a l'Edat del Bronze. *Recerques del Museu d'Alcoi*, 2: 109-139.
- RIBERA, A.C. i PASCUAL, J. (1995). Els poblats de l'Edat del Bronze d'Ontinyent i la Vall d'Albaida Occidental (I). *ALBA-Revista d'Estudis Comarcals*, 9: 13-53.
- RIBERA, A.C. i PASCUAL, J. (1996). Els poblats de l'Edat del Bronze d'Ontinyent i la Vall d'Albaida Occidental (II). Els materials. *ALBA-Revista d'Estudis Comarcals*, 10: 101-136.

